

1. Τάφος οικογένειας Ταρβάκα. Στη βάση της στήλης η επιγραφή: Γ. ΜΑΛΑΚΑΤΕΣ ΕΠΟΙΕΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).
 2. Τάφος Ελένης Σκουτερλή. Χαρακτηριστικό έργο του Ιωάννου Μολακάτ. Η επιγραφή στην κορυφή της στήλης: ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ ΕΛΕΝΗ Π. ΣΚΟΥΤΕΡΛΗ ΓΕΝΝΗΘΕΙΣΑ ΕΝ ΒΟΛΩ ΤΗΝ 17 10ΒΡΗΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1852 ΑΠΟΒΙΒΑΣΑ ΤΗΝ 16 7ΒΡΗΟΥ 1873 (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΤΑΦΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΣΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Το νεκροταφείο της Χαλκίδας, που βρίσκεται στ' ανατολική της πόλης, πάνω σε λόφο, ιδρύθηκε γύρω στα 1840. Πριν από τη χρονολογία αυτή, οι νεκροί θάβονταν στους περιβόλους των εκκλησιών¹. Στο νεκροταφείο έχουν ταφεί αγωνιστές του 21² και άλλες προσωπικότητες της πολιτικής και κοινωνικής ζωής της πόλης. Τα αωζόμενα σήμερα ταφικά μνημεία αποτελούν τεκμήρια, όχι μόνο για την ιστορία της μαρμαρογλυπτικής αλλά και της ιστορίας της πόλης. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια έγιναν επιμέδουσες ανεπιτήρητες, με τη μεταφορά ενεπιγραφών στήλων και πλακών³. Σήμερα στο νεκροταφείο της Χαλκίδας σώζονται μια ομάδα νεοκλασικών ταφικών μνημείων που τα περισσότερα είναι έργα Θηριακών μαρμαρογλυπτών⁴. Οι φωτογραφίες, που είναι ανέκδοτες, που παραωρήθηκαν από το φωτογραφικό αρχείο νεοκλασικής αρχιτεκτονικής της Εμπορικής Τραπεζής της Ελλάδος, που συγκροτήθηκε με την επιμέλεια της αρχαιολόγου κυρίας Αγγελικής Κόκκου, την οποία ευχαριστώ για την προθυμία της.

Ο Ιωάννης ή Γιακουμής Μαλακάτς ήταν αυτοδίδακτος γλύπτης. Γεννήθηκε στα Υατέρνια της Τήνου του πρώτους χρόνους της Ελληνικής Επανάστασης. Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα το 1835 με τον αδερφό του Φραγκίκο και ίδρυσε εργαστήριο μαρμαρογλυπτικής (Κοράη και Σταδίου) και στην Καλαμακιώτου. Στο Α' νεκροταφείο της Αθήνας υπάρχουν 13 ταφικά μνημεία, έργα των αδελφών Μαλακάτ. Πέθανε στο Μόναχο το 1885. (Εικ. 1, 2, 3).

Ο Ιωάννης Καραπάης γεννήθηκε στον Πύργο Αθήνων. Είχε εργαστήριο στην οδό Αναπαύσεως, κοντά στο Α' νεκροταφείο, όπου και μαθητεύσαν κο-

νά το νέοι Τηνιακοί γλύπτες (εικ. 4). Των Αλέξiou Λαύδα και Αλέξiou Πίτικα δεν μπόρεσα να βρω βιογραφικά στοιχεία. Στο Α' νεκροταφείο της Αθήνας υπάρχει ένα ταφικό μνημείο του εργατηρίου τους με χρονολογία 1907. Πάντως δεν είναι Τηνιακοί. (Εικ. 5). Ο Εμμανουήλ Βούλγαρης⁵, μαρμαροτεχνίτης από τον Πάνορμο της Τήνου (1879-1978), είχε το εργατήριο του στη Λεωφ. Αλεξάνδρας. Ήταν γιος του επίσης μαρμαροτεχνίτη Ιωάννη Βούλγαρη. (Εικ. 6). Ο Ιωάννης Βιτοδής (Αθήνα 1843-1892) μαθητεύσαν στο εργατήριο των Φυτάληδων. Συνέχισε τις σπουδές του στο Μόναχο, και όταν επέστρεψε ίδρυσε το εργατήριο του στην οδό Ακαδημίας, απέναντι από την εκκλησία της Ζωοδ. Πηγής. (Εικ. 7, 7α). Ο Δημήτριος Φιλιπότης⁶ γεννήθηκε στον Πύργο Τήνου το 1834. Ύστερα από την αποφοίτησή του από την Ακαδημία Καλών Τεχνών της Ρώμης ίδρυσε μαρμαρογλυφείο στην Πατισίων (μεταξύ Ομονοίας και Πολυτεχνείου). Στο Α' νεκροταφείο της Αθήνας υπάρχουν 16 έργα του. Πέθανε το 1919. Μετά τον θάνατό του τού απονεμήθηκε το Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών. (Εικ. 8, 8α).

Σημειώσεις:

- 1) Στεφάνου Κ. Καλλιά, Η Χαλκίς υπό φυσικόν και ιατρικόν έσποιν, εν Αθήναις 1896, σσ. 45-46, και ανατύπωση στην ετήσια έκδοση "Ευβοία", 5/1983.
- 2) Σπύρου Κοκκίνη, Παραλειπόμενα από το "Αφιέρωμα στο Εικοσιόνα", "Αρχαίον Ευβοϊκών Μελετών", ιη', 1972, σσ. 203-205, και του ίδιου, Νεκρολογίες αγωνιστών του Εικοσιόνα, "Προοδευτική Ευβοία", 12.6., 19.6 και 26.6.1991.

- 3) "Προοδευτική Ευβοία", 26.6.1991, όπου γίνεται μνεία των καταστροφών.
- 4) Δημ. Ζαχ. Σοφινός, Ο Τηνιακός μαρμαράς και η προφορά του στη νεοελληνική τέχνη, "Κυκλαδικόν Φως", Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος 1975. Ι. Ρήγου, Μαρμαράδες, "Πανορμίτης" Τήνου, Γενάρης 1979. Φ. Γιολφύλης, Ιστορία της νεοελληνικής τέχνης, τ. α'-β', Αθήνα 1962-63. Ξενοφ. Σώχου, Λεύκιωμα Τηνίων καλλιτεχνών, Αθήνα 1929, όπου γίνεται αναφοράς στους αδελφούς Μαλακάτ, Δ. Φιλιπότη και Ιω. Καραπά. Νίκος Λυδάκης, Λεξικό των Ελλήνων γλυπτών, "Μέλισσα", Αθήνα, χ.χ., "Μητρώον Α' νεκροταφείου Αθηνών", Δήμος Αθηναίων, Αθήνα 1972.
- 5) Ν. Γαϊτή, Μανώλης Βούλγαρης, "Πανορμίτης" Τήνου, Γενάρης 1979.
- 6) Γιάννης Κairoφύλλας, Δημήτριος Ζ. Φιλιπότης, "Φιλιπότης", Αθήνα 1987.

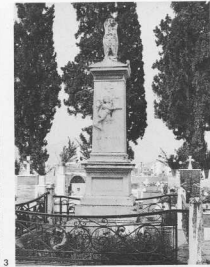
Σπύρος Κοκκίνης

Συγγραφέας

Neoclassical Funerary Monuments in the Chalkida Cemetery

Sp. Kokkinis

In the cemetery of Chalkida, founded in 1840, a number of Neoclassical funerary monuments have survived, the work of sculptors from the island of Tenos. The photos illustrating this article are published by permission of the commercial Bank of Greece. The archive has been created under the Photographic Archive of Neoclassical Architecture of the supervision of the archaeologist Dr. A. Kokkou.

3. Τάφος Μιχαήλ Ποτούχιου. Στην πρώτη βάση υπάρχει η επιγραφή: ΜΙΧΑΗΛ ΠΟΤΟΥΧΙΩ ΓΕΝΝΗΣΟΜΕΝΤΙ ΜΕΝ ΕΝ ΕΤΕΙ ΑΩΠΗ ΒΙΩΝ ΔΕ ΗΣΙΚΗΚΟΤΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΕΝ ΤΕ ΒΙΕΝΝΗ ΚΑΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΕΝΗ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΚΕΙ ΧΡΟΝΙΟΣ ΤΕΛΕΥΗΣΑΝΤΙ ΔΕ ΕΝΘΑΔΕ ΤΗ Α ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΑΓΙΝΕ ΑΝΑ ΧΡΙΣΤΩ ΕΥΣΕΒΕΙ ΧΡΗΣΤΙΑΝΩ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙ ΦΙΛΟΣΤΟΡΩ ΟΚΤΑΡΙΟΜΟΣ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΧΟΡΕΙΑ ΠΟΘΟΥΣΑ ΤΕ ΚΑΙ ΠΕΝΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΤΥΜΒΩΝ ΤΟΝΔΕ ΕΙΣ ΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΝΗΜΗΝ ΑΝΕΘΗΚΕΝ. Στη δεύτερη βάση γράφει: ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΑΛΑΚΑΤΗΣ ΕΠΟΙΕΙ ΑΘΗΝΑΣ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).
4. Τάφος Φανής Μένουλα και Ιωαφρίνας Τίος. Στην κορυφή της στήλης υπάρχει η επιγραφή: ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΑΙ ΦΑΝΗ ΑΡ. ΜΕΝΕΛΑ ΑΠΕΒΙΒΑΣΕΝ ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ ΤΗ 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1900. ΙΩΣΗΦΙΝΑ Π. ΤΙΕΣ ΑΠΕΒΙΒΑΣΕΝ ΕΝ ΧΑΛΚΙΔΙ ΤΗ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1900. Στη βάση της στήλης: Π. ΚΑΡΛΙΑΚΗΣ ΕΠΟΙΕΙ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).
5. Τάφος Βαρατάση. Στην είσοδο η επιγραφή: ΟΙΚΟΣ ΑΙΩΝΟΤΗΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ ΒΑΡΑΤΑΣΗ. Στον στυλοβάτη έχει χαραχθεί: ΑΛΕΙΣΙΟΣ ΛΑΥΡΑΣ και ΑΛΕΙΣΙΟΣ ΠΡΙΚΑΣ ΕΠΙΟΥΝ ΑΘΗΝΑΙ 1904 (φωτ. Μ. Βερνάρδου, 1973).
6. Τάφος Δ. Β. Μαλλίου. Στη βάση η επιγραφή: ΕΜΜ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ ΤΗΝΙΟΣ ΕΠΟΙΕΙ ΑΘΗΝΑΙ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).
7. Τάφος οικογένειας Ι. Ευατοριάδου. Στη βάση χαραγμένη η επιγραφή: ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΙΤΣΑΡΗΣ ΕΠΟΙΕΙ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).
- 7α. Τάφος οικογένειας Ι. Ευατοριάδου (αετιομέτρια της βάσης)
8. Τάφος Κων. Ν. Χανιά. Στη βάση της προτομής η επιγραφή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ν. ΧΑΝΙΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΤΩ 1851 ΜΑΡΤΙΟΥ 22 ΚΑΙ ΑΠΟΒΙΒΑΣΙΣ ΤΩ 1881 ΙΟΥΝΙΟΥ 19. Και πιο κάτω: Δ. ΦΙΛΙΠΠΟΤΗΣ ΕΠΟΙΕΙ 1882 ΑΘΗΝΑΙ (φωτ. Μ. Βερνάρδος, 1973).